

8. <http://poippo.pl.ua/otmz/photo24/1.pdf>
9. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=81974>
10. <http://posnayko.com.ua/ru/journals/4/2015/2/>.
11. Диференціація при здійсненні креативного розвитку дошкільників: досвід, проблеми, перспективи // Матеріали обласної наук.-практ. Інтернет-конф. – Черкаси : ЧОПОПП, 2010. – 228 с.
12. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. / В.О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1976–1977. –Т. 2. – 670 с.

Bibliography

1. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=81974>
2. <http://ua.euronews.com/2016/05/13/when-unusual-methods-make-the-only-sense>
3. <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/Kreatyvnyi>
4. <http://readbookz.com/book/179/6238.html>
5. <http://ua.euronews.com/2016/05/13/when-unusual-methods-make-the-only-sense>
6. http://yroki.at.ua/load/infocentr/tvorcha_grupa_dlja_vchiteliv/korotkij_terminologichnij_slovník_z_temi_innovacijna_osvita_kreativna_osobistist/63-1-0-56
7. <http://zhuravlyk.uz.ua/organizaciya-zhittiyediyalnosti-ditej-v-dnz/kreativnij-rozvitok>
8. <http://poippo.pl.ua/otmz/photo24/1.pdf>
9. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=81974>
10. <http://posnayko.com.ua/ru/journals/4/2015/2/>.
11. Dyferentsiatsiia pry zdiisnenni kreatyvnoho rozvytku doshkilnykiv: dosvid, problemy, perspektyvy // Materialy oblasnoi nauk.-prakt. Internet-konf. – Cherkasy : ChOIPOPP, 2010. – 228 s.
12. Sukhomlynskyi V. O. Vybrani tvory : u 5 t. / V.O. Sukhomlynskyi. – Kyiv : Rad. shk., 1976–1977. –Т. 2. – 670 s.

Таїсія Грицишина,

м. Київ

УДК 372.2.091

ФОРМУВАННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ВМІНЬ ОРІЄНТУВАТИСЯ НА МІСЦЕВОСТІ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З РІДНИМ КРАЄМ

У статті розкриваються форми і методи діяльності з дітьми старшого дошкільного віку з формування вмінь орієнтуватися на місцевості, за планом, а також зі засвоєння елементарних географічних понять.

Ключові слова: дошкільна освіта, старший дошкільний вік, місцевість, географічні об'єкти, орієнтування на місцевості, умовні знаки, план, географічна карта, топографічні знаки.

В статье раскрываются формы и методы работы с детьми старшего дошкольного возраста по формированию умений ориентирования в пространстве, на местности, по плану, а также по усвоению детьми элементарных географических понятий.

Ключевые слова: дошкольное образование, старший дошкольный возраст, местность, географические объекты, ориентирование в пространстве, условные знаки, план, географическая карта, топографические знаки.

The article discloses forms and methods of work with children on the formation of skills to find their way in space, on terrain, as well as to master simple geographic concepts.

Key words: knowledge, skills, concepts, terrain, geographic objects, environment, orientation in space, conventional signs, topography, topographical signs.

Ознайомлення дітей з рідним краєм в умовах дошкільного навчального закладу передбачає створення сприятливого навчально-пізнавального та життєвого простору, оскільки одним із пріоритетів сучасної освіти і виховання дітей та молоді є соціальний розвиток особистості, розширення ступенів самостійної активності, розуміння раціонального співвідношення процесів життєдіяльності.

Більшість дошкільників отримують знання про край, в якому живуть, зі практичних стосунків із навколишнім середовищем. Але на поверхні споглядання достатньо висвітлена природа, історія та архітектура рідного краю. Про інші його сторони діти дізнаються за допомогою інформування з боку дорослих. Відсутність емпіричного знання нерідко спричиняє відсутність або викривлені уявлення про найближче оточення дитини. Ми вважаємо, що це пов'язано з недостатньою розробкою методики використання засобів туризму, відсутністю організаційно-методичних підходів, які б дозволили вихователям застосовувати їх в умовах дошкільного навчального закладу.

Ефективним у здобутті знань про навколишнє середовище, як наголошував О. Запорожець, є засвоєння певної системи знань, що відображає істотні залежності та зв'язки у конкретній галузі діяльності. На його думку, навіть питання, які ставлять діти дорослим, свідчать про те, що вони не обмежуються знаннями про окремі факти дійсності, а прагнуть досягти сутності речей і причинно-наслідкових зв'язків між явищами дійсності [7].

Визначені вище факти вказують на необхідність пошуку і розробки науково обґрунтованих методик із застосуванням елементів туризму в умовах ДЗО, що і є підставою для організації та проведення подальших досліджень, зокрема, у площині формування у старших дошкільників елементарних географічних уявлень та вмінь орієнтуватися на місцевості.

Орієнтування на місцевості – це дії за визначенням положення (точки стояння) серед навколишніх об'єктів та орієнтирів, сторін об'єкту а також точного дотримання напрямку руху. Це вміння швидко запам'ятовувати місцевість, пройдений шлях та безпомилково знаходити зворотну дорогу. Зазвичай, кожний мандрівник, хоч він і маленький, повинен уміти орієнтуватися. Орієнтуватися на місцевості для дітей – це, передусім, означає розбиратися в навколишньому оточенні, вміти визначати своє положення стосовно місцевих предметів та об'єктів. Це вміння дає можливість дітям впевнено пересуватися по незнайомій місцевості, знаходити зручну дорогу, проводити дослідну діяльність.

Наші спостереження свідчать: діти старшого дошкільного віку досить чітко уявляють довжину відстані на обмеженій площині (ігри з планом спальні та групової кімнати, малювання плану свого житла), орієнтуються на вулиці, що веде в дошкільний заклад (зображення шляху до ДЗО і додому в різних варіантах), на території дитячого закладу (знаходження захованих предметів за допомогою планів майданчиків) а також у найближчому оточенні. Експериментально доведено Л. Венгером, що дошкільнята здатні оперувати схемами та моделями, що відображають в узагальненому вигляді якості та відношення предметів; їм доступне розуміння плану, як знаково-символічного замінника об'єкта, діти добре розуміють зв'язок між окремими елементами плану та реальними предметами [1]. Але предмети та явища (відстань між районами міста, коли потрібно розповісти де були з батьками, де живе бабуся, що відвідали у вихідні) вони не можуть уявити безпосередньо. Діти говорять: «Бабусин будинок далеко...», «Їхати необхідно двома маршрутками...» тощо.

Вулиця, мікрорайон, місто, село, країна, як географічні об'єкти, що розташовані на земній поверхні, мають певну протяжність, територію, яку діти не можуть безпосередньо сприймати. Розуміння та засвоєння ними просторових характеристик географічних об'єктів та їх співвідношення (вулиця – частина мікрорайону, район – частина міста, місто – частина країни тощо) є центральним моментом формування у дітей географічних понять [8].

Ми організували спеціальне навчання, спрямоване на те, щоб дати дітям знання з галузі географії, не обмежуючись першими уявленнями про довкілля, доступні безпосередньому сприйняттю. Мета нашої роботи полягала в тому, щоб знайти оптимальні шляхи формування у дітей елементарних географічних понять про розташування земних об'єктів, що за розмірами не можуть сприйматися дітьми безпосередньо, навчити їх узагальненим способам

орієнтування у просторі, що в перспективі має принципово змінити підхід дітей до аналізу навколишніх об'єктів та явищ, сприятиме розвитку пізнавальних здібностей.

Щоб сформувати у дітей вміння орієнтуватися на місцевості, починаємо *розвивати спостережливість*. Під час прогулянок-походів ми розповідаємо дітям як орієнтуються дорослі, як обирають дорогу, звертаємо увагу на стежки, систему просік, струмки, їх розташування щодо сторін обрію, заохочуючи дітей до постійного самоорієнтування під час руху. Пізніше пропонуємо дітям завдання на визначення напрямку, відстані до об'єкта у кроках, місця знаходження об'єкта, визначення орієнтирів.

Після того як діти оволодіють елементарними навичками *орієнтування на маршруті за місцевими ознаками*, пропонуємо складніші завдання: описати своє місцезнаходження щодо місцевих об'єктів (дитина називає місцевий предмет, біля якого вона безпосередньо перебуває та об'єкти, що розташовані поруч, зліва, праворуч, позаду, попереду). Згодом діти описують і саму місцевість (що розташовано за: озером, горою, дорогою, на півночі, півдні тощо).

Ці завдання, виконуючи навчальну роль, збагачують одноманітність пересування, до якої діти дуже чутливі. З великим інтересом діти грають в ігри на орієнтування у просторі: «Допоможи Лісовичку», «Що зникло?», «Вивчи слід», «На пошуки загубленої групи», «За невідомим маршрутом», «Розвідка» тощо. Активізують дітей на маршруті ігри на розвиток спостережливості: «Хто більше побачить?», «Назви більше прикметників» тощо. Ці ігри розвивають у дітей спостережливість, кмітливість, допитливість, логічне мислення.

Наступний етап – ознайомлення зі *сторонами обрію та компасом*.

Пояснюємо дітям, що визначити своє положення відносно сторін обрію, знайти північ найпростіше за допомогою компасу. Користуватися ним нескладно. Необхідно відпустити гальмо і звільнена намагнічена стрілка покаже на північ. Якщо стати обличчям на північ, то позаду буде південь, справа – схід, зліва – захід.

Спочатку діти роздивляються компас, а вихователь розповідає їм, для чого він використовується, його призначення, як працює. Після цього демонструє дітям незалежність показників компаса від його положення. Кладе компас по черзі на один пеньок, другий, на колоду, гілку, землю, визначаючи кожного разу сторони обрію за напрямом стрілки. Коли діти пере-свідчать, що показники компаса завжди однакові, незалежно від його розміщення, знайомимо дітей з іншими видами компасів (шкільний, туристський, рідинний) і проводимо аналогічну роботу. У наступні подорожі ми беремо із собою компас і вчимося визначати напрям руху і сторони обрію за стрілкою компаса.

Особливим напрямом формування вмінь орієнтування на місцевості є *топографічна підготовка* – ознайомлення дітей з топографічними знаками та топографічною картою. Маленьким туристам топографія може і не знадобиться, але вміння знайти зворотній шлях, зорієнтуватися на місцевості, витримати потрібний напрям руху, стане у нагоді. Діти, навчені орієнтуванню, не заблукають «у двох соснах» поблизу свого дому або відпочинку на природі, не викличуть загальних пошуків та переполоху. Тому під час нетривалих прогулянок з дітьми стежками рідного краю у процесі краєзнавчо-туристської діяльності є можливість цьому навчитися.

Спочатку ознайомлюємо дітей зі *схемою маршруту* (як він позначається на папері). План території дошкільного закладу використовуємо як модель. *Варіант 1*: вихователь водить ляльку по моделі-зразку, діти відмічають стрілками на своїх планах її шлях. *Варіант 2*: працюють діти в парах. Одні – малюють на плані шлях, інші водять ляльку по макету, користуючись цим планом. Потім проводимо екскурсію вулицями мікрорайону. Знайомимо з роботою світлофора. Показуємо дорожні знаки, що зустрічаються на шляху, пояснюємо їх значущість. Даємо домашнє завдання: намалювати шлях з дому до ДЗО і додому, помічаючи його стрілками. Намалювати потрібно також дорожні знаки на своєму шляху, пішохідні переходи, будівлі. Вчимо дітей розуміти дорожню символіку (знаки) та її специфіку, помічати основні якості (образність, стислість, узагальненість). Діти разом з батьками малюють шлях і потім у ДЗО розповідають про нього.

Переходимо до *малювання схем маршрутів*. Повідомляємо дітям, що наступного дня ми йдемо у похід. Розповідаємо як буде проходити наш шлях, повз що ми будемо проходити, де буде кінцеве місце стоянки – наш пункт призначення. Але у нас буде завдання: намалювати схему маршруту, щоб діти інших груп змогли ним скористатися. Якщо дітям добре знайома ця місцевість і маршрут, то пригадуємо всі об'єкти уздовж маршруту, визначаємо якими умовними знаками будемо їх позначати. Наприклад: якщо це береги струмка чи річки – позначаємо лініями, камінці, по яких переходимо на інший берег – кружечками між цими лініями. Малюємо разом з дітьми схему. Якщо маршрут невідомий – пропонуємо готову схему місцевості, намальовану вихователем з нанесеними умовними знаками. Залишиться тільки позначити на ній шлях під час прогулянки.

Вирушаючи у прогулянку-похід, обираємо «штурмана», який буде позначати шлях. Під час переходу «штурман» малює схему шляху, позначаючи її стрілками, вказує дорожні та умовні знаки. Під час подорожі робимо короткі зупинки, на яких співвідносимо план-схему з місцевістю. Таким чином, проводимо кілька пішохідних переходів до різних об'єктів. На окремому занятті розповідаємо дітям, що маршрути бувають різні: кільцеві та лінійні. Пояснюємо різницю на прикладі маршрутів, які малювали діти.

Зазначимо, що екскурсії планувалися таким чином, щоб кожний новий план містив елементи попереднього плану, являв певне ускладнення. Інакше кажучи, щоб спостерігалася послідовність у зображенні місцевості. Різноманітні ускладнення завдань передбачали засвоєння та закріплення відомих знань та накопичення нових предметів у просторовому зображенні.

1. Перед нами не раз поставало питання: як навчити дітей «читати» мапу? скласти схему місцевості і чи доцільно це робити з дошкільниками? Вправляння у пошуку знаків на мапі. «Знайдіть на карті місток (вежу, криницю тощо)». Якщо виникають труднощі, орієнтуємо дітей де необхідно їх шукати (там де річка або струмок).

2. «Хто більше знайде на мапі містків, веж? Порахуйте їх».

3. Орієнтуємо дітей на певну кількість об'єктів, зображених знаками на мапі: «На цій мапі позначено 4 вежі (три болота, 4 мости тощо), хто швидше знайде всі знаки?».

4. Копіювання мапи.

5. «Знайди правильний шлях». Визначити на топографічній мапі певний відрізок (від... до...). «Хто знайде більше знаків?» Роздивитись які знаки розташовані на цьому відрізку. Назвати їх. Які об'єкти вони позначають? Завдання: намалювати стрілками безпечний (найкоротший, екскурсійний, природоохоронний) шлях з пункту А в пункт Б. Розповісти про нього, вказуючи топографічні знаки.

Також знайомимо дітей з поняттям *масштаб*, формуємо вміння визначати порівняльну величину різних предметів та об'єктів місцевості. Починаючи роботу в цьому напрямі, пригадуємо з дітьми, як ми склали маршрутні аркуші наших прогулянок та походів. Передивляємося їх, згадуємо до яких об'єктів ми ходили, що сподобалось, чи ходили ви цим маршрутом з батьками тощо. Важливо, щоб всі маршрутні аркуші були намальовані на однакових за розмірами аркушах А4. Запитуємо у дітей: чи всі ці подорожі були однакової протяжності? Звісно, ні. Діти перераховують знайомі об'єкти, що знаходяться неподалік від ДЗО, які подалі, а які зовсім далеко. «Але ж на наших маршрутних аркушах всі маршрути однакові. Як же нам позначити протяжність маршрутів, щоб вона відповідала дійсності? Для цього є таке поняття як масштаб. Він зазначається на будь-якій карті».

Пояснюємо дітям, що масштаб – це відстань в метрах або кілометрах на місцевості, що відповідає 1 см на карті. Чим менший масштаб, відповідно, тим меншу інформацію можна прочитати на карті. Пропонуємо дітям роздивитись одні й ті ж топографічні зображення місцевості в різних масштабах. Звертаємо увагу на те, що один і той же об'єкт може бути зображено на карті не тільки різний за величиною, його може не існувати зовсім. Для закріплення поняття про масштаб, розкладаємо перед дітьми плани, що малювали на попередніх етапах: план стола, іграшкової кімнати, групової кімнати, спальні, інших приміщень ДЗО, його

території, що намальовано на аркуші А4 (ця умова була визначена нами заздалегідь). Розглядаємо, порівнюємо за величиною всі плани, аналізуємо їх і підводимо дітей до висновку, що величина об'єкта не залежить від величини його зображення.

На наступному занятті кладемо перед дітьми великий аркуш ватману з позначеною посередині будівлею ДЗО та нанесеними маршрутами, що ми з дітьми здійснювали. Розглядаємо, порівнюємо схеми маршрутів у найближчому оточенні ДЗО та розпізнаємо об'єкти місцевості, зображені на ній. Пригадуємо до яких об'єктів, споруд та пам'ятних місць ми ходили. Звертаємо увагу, що на цій карті розміщено всі маршрути, які ми малювали на аркушах однакової величини, хоча всі вони різної довжини, а в цілому карта місцевості співпадає з реальною дійсністю. «Дійсно, ось ці об'єкти знаходяться неподалік від дошкільного закладу і ми їх бачимо кожного дня, ці – трохи далі, а ці – зовсім далеко і ми не можемо їх побачити звідси». Уважно роздивляємось маршрути, їхню протяжність, які з них лінійні, які – кільцеві. Вихованці зрозуміли, що за допомогою планів можна відображати більш віддалений простір, і те, що один і той же об'єкт може бути зображено на планах та схемах не тільки різним за величиною, його може не існувати зовсім. Особистий досвід, щоденні переходи знайомою місцевістю допомогли у досягненні поставленої мети, а саме: перехід від сприймання найближчого середовища до простору, який не може безпосередньо сприйматися дітьми.

Таким чином, внаслідок аналізу планів у дітей було сформовано узагальнене вміння визначати порівняльну величину різних предметів та об'єктів місцевості. Вони усвідомили, що на аркуші паперу однакового розміру може бути зображено різні плани: приміщення ДЗО, його ділянки, вулиці, мікрорайону, міста. Розглядаючи схему мікрорайону і мапу міста, діти зрозуміли, що ДЗО, зникнувши з карти міста, продовжує існувати в дійсності. За результатами такої діяльності ми перейшли на новий рівень сприйняття навколишнього – від безпосереднього до узагальненого.

Далі ми складаємо елементарну *топографічну карту нашої місцевості*, найближчого оточення ДЗО (колективна діяльність). «Зараз ми будемо складати топографічну мапу нашої місцевості. Топографічні знаки ми вже знаємо, нам залишається тільки їх нанести на мапу по пам'яті». Вихователь пропонує завдання: назвати топографічні знаки, що можна застосувати в нашій місцевості. Потім діти складають розповіді з теми: «Яка подорож мені найбільше запам'яталась?». Вони разом з вихователем пригадують місцевість, де проходили і розставляють на ватмані топографічні знаки, створюючи мапу місцевості.

Заключний етап у навчанні дітей орієнтуванню на місцевості – *орієнтування картою* під час прогулянок-походів. Під час використання карти на маршруті пояснюємо, що перш за все, нею орієнтуються відносно сторін обрію. Для цього визначаємо сторони обрію за компасом і розташовуємо мапу так, щоб напрям на північ і верхній край мапи співпали. Далі визначаємо точку свого місцезнаходження і зіставляємо карту з навколишніми предметами.

Отже, у процесі роботи ми підвели дітей до усвідомлення того, що на порівняно невеликому аркуші паперу у зменшеному вигляді можна зобразити те, що в дійсності існує на великій території. Це дало змогу дітям перейти на принципово новий шлях пізнання довкілля. Те, що діти усвідомили взаємозв'язок об'єктів у просторі, побачили, що місцевість та її об'єкти існують у просторі не ізольовано, а утворюють місцевість, дало можливість перейти до сприйняття мапи, як узагальненого умовно-знакового зображення земної поверхні на площині.

На заняттях знайомимо дітей також і з географічною мапою. Роздаємо дітям фізичні мапи і розглядаємо як зображується рельєф, водна сітка, при цьому особливу увагу звертаємо на колір. Як правило, на першому ж занятті діти навчаються визначати рельєф місцевості за кольором.

Нагадуємо, що головними елементами будь-якої мапи є умовні знаки, за допомогою яких вони «читаються». Це своєрідна абетка. Запитуємо, які знайомі умовні знаки вони побачили. Пропонуємо знайти на мапі вже знайомі топографічні знаки. Вони відсутні, тому що в географічних мапах застосовуються інші знаки – географічні. Розглядаємо ці знаки, порівнюємо з уже знайомими, топографічними. Виконуємо завдання з елементами змагання хто: побачить більше умовних знаків

на географічній мапі, швидше знайде незнайомий знак, швидше полічить умовні знаки тощо. Коли діти засвоять географічні знаки і навчаться орієнтуватися за мапою, пропонуємо географічне лото.

На прикладі України пояснюємо, що географічні мапи бувають двох типів: *фізична* (загально географічна) та *тематична*. Фізична мапа зображує рельєф, водну сітку, населені пункти, рослинність, кордони. На тематичних – детально відображають окремі явища, що відповідають темі мапи (зони рослинності, корисні копалини, населення тощо). Діти усвідомлюють різницю і розуміють призначення різних карт – для чого вони складаються, чим відрізняються.

Працюємо з мапою України, визначаємо який зображено рельєф, які об'єкти виділяються на мапі, вивчаємо масштабні, потім лінійні знаки і те, якими знаками позначаються на міста і села. Знаходимо столицю України, показуємо обласні центри, діти читають на мапі знайомі назви міст та сіл, де проживають родичі дітей або куди вони здійснювали подорожі з батьками.

Під час проведення занять з географічною мапою нам вдалося підвести дітей до розуміння просторових відношень між містом і країною. Місто діти почали сприймати, як частину країни, одночасно усвідомили, що в країні багато міст і селищ, а в світі багато країн. На окремих заняттях ознайомлюємо дітей з мапою світу як, узагальненого умовно-знакового способу зображення земної поверхні на площині, і глобусом – моделлю Землі. В процесі роботи діти усвідомлюють просторові відношення між містами і селами, між країнами і материками, у них формується начало світорозуміння.

Таким чином, основа успішного розвитку пізнавальних і духовних здібностей особистості закладається вже у дошкільному дитинстві. Значну роль у цьому, як свідчать психолого-педагогічні дослідження, відіграє цілеспрямований, правильно спланований та організований процес ознайомлення дошкільнят з доступними їх розумінню явищами природи у суспільному житті.

Для формування світогляду дітей, їхнього світосприйняття та світорозуміння, не менш важливим виявилось в нашій роботі формування географічних понять у вихованців, їхня топографічна та картографічна підготовка. З дітьми старшого дошкільного віку, як свідчить наш досвід, оволодіння такими знаннями не тільки можливе, а за умови системного навчання, ця діяльність приносить їм надзвичайне задоволення. Засвоєння системи знань, що відображають суттєві зв'язки та залежності явищ дійсності, принципово змінює підхід дитини до аналізу навколишніх об'єктів та явищ.

Отже, розвивальні і виховні можливості краєзнавчо-туристської діяльності з дошкільнятами безмежні, вони базуються на поетапній послідовності, і є сподівання на подальшу перспективу – що діти й надалі не залишаться «глухими» до долі своєї країни. Ця діяльність має стати в ДЗО реальністю. І не тільки, як діяльність вихованців, спрямована на вивчення особливостей рідного краю, а й як одна з можливостей навчання дітей на основі оточення, на конкретному життєвому матеріалі.

Використані літературні джерела

1. Венгер Л. А. Игры и упражнения по развитию умственных способностей у детей дошкольного возраста / Л. А. Венгер, О. М. Дьяченко.
2. Грицишина Т. І. Маленькі туристи. Краєзнавство, туризм у дошкільному закладі / упоряд. Т. Вороніна. – Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с.
3. Грицишина Т. І. Географія для дошкільнят або туристська діяльність в дитячому садку / Т. І. Грицишина // Краєзнавство. Географія. Туризм, 1999. – № 37. – С. 8.
4. Грицишина Т. Навчаємось туризму / Т. І. Грицишина // Дитячий садок. – 2000. – № 14 (62). – С. 5.
5. Грицишина Т. І. Малятам про картографію / Т. І. Грицишина // Дитячий садок. – 2000. – № 18 (66). – С. 5.
6. Демідієнко О. Я. Основи краєзнавства / О. Я. Демідієнко, О. М. Іонова, В. І. Кузнєцова. – Харків : Світ дитинства, 1999.
7. Запорожец А. В. Психология детей дошкольного возраста. Развитие познавательных процессов / А. В. Запорожец, Д. Б. Эльконин. – М. : Просвещение, 1964. – 350с.

8. Каразану В. И. Формирование элементарных географических представлений у детей дошкольного возраста : автореф. / В. И. Каразану.
9. Остапец А. А. Краеведо-туристская работа с дошкольниками / А. А. Остапец, Л. В. Алиева, Г. Н. Абросимова. – М., 1995.
10. Тімець О. В. Краєзнавство і туризм / О. В. Тімець. – Київ : Знання, 1999.

Bibliography

1. Venher L. A. Yhry u uprazhneniia po rozvytyiu umstvennykh sposobnosti u detei doskolnoho vozrasta / L. A. Venher, O. M. Diachenko. M. : Prosveshchenye, 1989.
2. Hrytsyshyna T. I. Malenki turysty. Kraieznavstvo, turizm u doskilnomu zakladi / uporiad. T. Voronina. – Kyiv : Red. zahalnoped. haz., 2004. – 128 s.
3. Hrytsyshyna T. I. Heohrafiia dlia doskilniat abo turystska diialnist v dytiachomu sadku / T. I. Hrytsyshyna // Kraieznavstvo. Heohrafiia. Turizm, 1999. – № 37. – S. 8.
4. Hrytsyshyna T. Navchaimos turizmu / T. I. Hrytsyshyna // Dytiachyi sadok. – 2000. – № 14 (62). – S. 5.
5. Hrytsyshyna T. I. Maliatam pro kartohrafiu / T. I. Hrytsyshyna // Dytiachyi sadok. – 2000. – № 18 (66). – S. 5.
6. Demidiienko O. Ya. Osnovy kraieznavstva / O. Ya. Demidiienko, O. M. Ionova, V. I. Kuznietsova. – Kharkiv : Svit dytynstva, 1999.
7. Zaporozhets A. V. Psykholohiia detei doskolnoho vozrasta. Razvytye poznavatelnykh protsessov / A. V. Zaporozhets, D. B. Elkonyn. – M. : Prosveshchenye, 1964. – 350s.
8. Karazanu V. Y. Formirovaniye elementarnykh heohrafycheskykh predstavleniy u detei doskolnoho vozrasta : avtoref. / V. Y. Karazanu. M., 1983.
9. Ostapets A. A. Kraevedo-turystskaia rabota s doskolnykamy / A. A. Ostapets, L. V. Alyeva, H. N. Abrosymova. – M., 1995.
10. Timets O. V. Kraieznavstvo i turizm / O. V. Timets. – Kyiv : Znannia, 1999.

Оксана Козійчук,

м. Київ

УДК 378. 377: 37.014

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ЯК ПРОФОРІЄНТАЦІЇ

У статті аналізується педагогічне проектування в управлінській діяльності, розкриваються особливості організації допрофільної підготовки та профільної освіти в регіоні, як суб'єкта проектування. Розглянуто принципи та положення логіки процесу педагогічного проектування, види освітньої практики.

Ключові слова: педагогічне проектування, суб'єкт проектування, профільне навчання як профілізація, модель.

В статье анализируется педагогическое проектирование в управленческой деятельности, раскрываются особенности организации допрофильной подготовки и профильной учебы в регионе как субъекта проектирования. Рассмотрены принципы и положения логики процесса педагогического проектирования, виды образовательной практики.

Ключевые слова: педагогическое проектирование, субъект проектирования, профильное обучение как профориентация, модель.

The article contains the an alysis of the pedagogical projecting in management and the demands of the preprofilet raining and specialized education in the region, as a subject of projecting. The essence, principles, a number of provisions logic of pedagogical design, types of educational practice was shown.

Key words: pedagogical projecting, subject of projecting, pre-professional education as occupational guidance, project module.